

Vzor za kapelo so mnoge hišne kapel@ v Franciji, posebno Sv. kapela v Parizu. Ta tip se je prenesel v Nemšijo in Avstrijo, kjer je omeniti predvsem kapelo sv. Katarine v Imbachu in Leechkirche v Grazu. Nedvomno je oblika teh kapel vezana na razvoj " dolgega kora".

Kapela ima 3 pole in $5/8$ zaključek. Je formata 12.9×5.75^m min elegantnih proporcij. Oboki so križni, rebrasti, okrašeni so razen prvega z okroglimi sklepniki, katere krase: zvezda, celjske zvezde in 3 prekrizanih orodij(?). Okna so v zaključnih in eno v podolžni steni, so regotizirana (Janez Wimer l. 1863). Svod je poslikan z renesančno ornamentiko na modrem polju od Simona Kelbla iz Graza l. 1864. Tlač je kamenit, šrno-bel. V kapelo vodijo kovana vrata, ki se sestojé iz 2 pravokotnih kril in polkrožnega zaključka. Krila so sestavljena iz vertikalnih železnih palic, ki so mestom zvite v špirale, mestoma ojačene v obliki balustrov. V polkrožnem zaključku so palice spletene v sredi v trikot, izven trikota pa v špirale in list med katerimi so iz pločevine izrezane in poslikane figure Pieta, angelov, angelskih glav, sonca, meseca, in 2 ščitov, katerih eden nosi črko S. Okoli zaključka je napis: HIE LIEGT DE HOCH und wohlgeborene Frau Frau MARGARETHA GRAFIN von Thurn geborene Lenkovitschin Frein so den 8 September 1656 selg verschieden dero gott fröhlich Auferstehung geben Wolle. Amen. PERNARD MAURISSICHZ ABBAS PRAEPOSITUS HIC ET PETV LUCRETI DE APOSTOLISI V D EXECUTOR.

Na vseh straneh kapele so vzdane v višini 3 m kamenite konsole. Na konsolah ob vzdolžnih in zaključenih stenah stojijo leseni kipi, nad njimi kameniti baldahini.

Konsole: Iz dvojne veje v obliki črke V ali narobe obrnjenega osóvega hrbta, ki končuje v rastlinska kapitela, izhajajo profilirani postebri. Ti služniki končujejo pod baldahini ali pa prehajajo v svodeno rebrovje. Med vejama je spodaj figura, nad figuro pa v višini kapitelov oktogonalmi

podstavek za kip. Tri konsle pri vhodu in po ena na podolžnicah so odstranjene, ker je tam neogotski kor (Ignacij Oblak 1863). Konsle so približno formata ^{okoli} 40x 40 cm.

Od leve pri vhodu kapele k desni pri vhodu so na konsolah sledeče figure:

- 1.) Krilata morska deklica en face, z roko drži desno podstavek zavihan rep, z eno pa podpira podstavek. Na konsoli Jakob mlajši.
- 2.) Krilata fantastična figura: pol ženska pol žival, z gornjim delom en face, s spodnjim zasukana tako, da stoji z nogmi horizontalno na podstavku. Kip: Jakob starejši.

3.) Na skali stoji rjoveč lev v komplicirani pozi, obrnjen v desno. Kip: Jernej s kožo na ramenih.

4.) Na pleteni stožičasti ~~zmar~~ koša-ri stoji pelikan, ki kljuje prsi, dočim sesajo 3 mladiči kri. Kip Janez Evangelist.

5.) Angel en face v močno nagubanem oblačilu, v leteči pozi s prekrižanimi nogami, na levi drži z obema rokama trak brez napisa. Kip: Andrej.

6.) S trto obrasla ženska glava en face. Kip: Peter.

7.) in 8.) Konsoli v zaključku sta preprostejši, novejši. Na njih stojita kipa 2 jeruzalemskih žen, objokajočih skapino Pieta v oknu nad oltarjem.

9.) Ovenčan golobrad obraz pod listnim kapitelom. Kip: Pavel.

10.) Angel en face, v čepeči pozi krilo odbito, z eno roko drži plašč na prsih, v drugi prazen trak. Kip: Tomaž.

11.) Fantastična figura, pol ženska pol ptič, en face, glava kasnejša. Ena roka odlomljena, druga v gesti Ornate. Kip: Filip.

13.) Klečeč golobradec, držeč v eni roki ščitek z reliefom orla, v drugi trak z napisom: sanctus iohannes. Kip: Juda Tadej z bratom.

14.) Klečeč menih, obrnjen v polprofilu k desni, v roki drži zastavni drog. Kip: Simon z žago.

15.) Poprsje angela, 3/4 en face, v poletu. Kip: Matija s sekiro. Vsi kipi soleseni, pozlačeni, visoki ca 115 cm. So dobro delo iz l. 1658. Leta 1863 sta jih popravila Ig. Oblak in JohannFeyl iz Graza, l. 1905. pa Jagodič in Hohnjec pozlatila.

Baldahini so različne višine od ca 3 do 3.3m. Razen 2 četverostranuh, so vsi osemstrani. Iz rosetnih konsol se stekajo rebra ~~na~~ nad kipi k osrednji roseti, da je dan videz kupole na sosvodnicah. Na zunanji strani rastejo iz rozet stolpiči, med rosetami trikotniki s krogovičjem, končujoči v rožah. Nad tem delom se dviga stolpič s slepimi arkadami, ojačan na oglih in pri nekaterih komadih tudi z zidcem prekinjen. Piramidna streha. Nad njo se ~~znaj~~ nadaljuje zoženi stolp, podprt z oporniki. Sledi visoka, vitka streha s krabami in veliko križno ~~strex~~ roža. Baldahini pred rebrovjem so nekoliko nižji od onih pod sosvodnicami. Konsole in baldahini so bili restavrirani l. 1863. od Ig. Oblaka, Štefana Wachtla in Viljema Christena. Figure na konsolah ilustrirajo physiologus, ki je deloma ohranjen in viden spodaj med 11. in 13.konsolo. 3 napisi so nameščeni na 5 ploščah.

1. napis: der strauz legt sein aier peide(ri) in den sant vn v gist ir daz er darczu nicht chumpt un di aier pruet sich vo d hicz d sun also di und tan des saumigen prelacz des wiert v gezz es sei dan daz sw di sun got leicher.

2. napis: ein merkwud haizzet stilla das hat auf di guertel ein schon iun chvrauen gestalt vn daz and tail gar frai ssam i dem gar grossem ungwitter rechet is den czagel auf der ist alz ein segel und heht sich an die chiel und trenchet den dem tuet di valsch wertt geleich die trencht namge.

3. napis: s johanesewangelist mit liben tugent gecziert ist im hat got gemacht wazz er czu wein an de abetessen grozzer ~~weizzeit~~ weizzeit schein an de chreucz enphalch di mueter sein gift vn haizz es ole chund im nicht

se schaden er ward auz d wuest gelade mit leib und sel gen himel tragen. Sedile: 240 x 310 cm, vzidan v desno podolžnico. Kamenita klop, nad klopjo v stenah ~~six~~ slepe arkade, zgoraj križno svoden baldahin, okrašen z bogati krogovičjem. Spredaj viseči kapiteli, iz katerih rastejo čelni trikotniki s krogovičjem in rožami, vmes vitki bogato okrašeni stebriči. Nad stebriči in čelnimi trikotni plitve iz slepe arkade. Ves sedile je zgoraj vokvirjen z visokim robom, okrašenim s trto. Ob sedilu na vsaki strani konsola kot podstavek za kip, zgoraj baldahin, slišen onim nad apostoli. Enak sedile se nahaja na nasprotni strani, le da stoji na klopi 6 omaric s šilastimi odprtini med stebriči.

V desno poševnico sta vdolbena dva sakrarija, katerih enega krasi poslov hrbe. Oba sta zaprta z novejšimi vrati.

Nagrobniki: Od leve pri vhodu naokoli k desni pri vhodu si slede:

1.) Kamenit pravokotnik, polihromiran in obnovljen. Visok rob s trtno ornamentiko. Zgoraj napis v latinski majuskuli: IONES VITUS MAURISSIZ IURIS UTRIUSQUE DOCTOR BENE VIXIT BENEQUE OBIIT (1666). Pod napisom grb, okoli črke I. V. M. I. V. D. Pod grbom v kvadratnem ornamentalnem okviru napis v latinski majuskuli: IN MEMORIAM FIERI FECIT ILLIUS MOESTUS FRATER/ R: D: BERNARD: MAURISSICZ SSae THEOLae :BACC: / PROTO: APOSTO PAROCHUS CILLIENSIS: VENERABIS :/ ET ANTIQUE CONFRATIS :Bae:M:V: DOLOROSAE/ PRAEPOSIT VALLIS SAVINAE: ET CAMPI DRAVI/ ARCHIDIACONUS. 1659.

2.) Oval, les. V sredi grb s perjanico, okoli napis: Hier ruhet in Gott, der Herr Herr, Georg Karl Freiherr v. Reisig auf Hörkenstein Peilenstein, Siesenhaimb, ~~Stetx~~ (Siesenhaimb), Sternai, Drank, Pogleth, Hagenek, und Thurn, unter Reichenburg. Gest. d. 24. Okt. 1667. Okvir. Obnovljen v l. pol. 19. stol.

3.) Pravokoten kamen, polihromiran in obnovljen. Rastlinsko ornamentiran rob. Gornjo polovico zavzema grb s perjanico, spodnja polovica ima napis v latinski majuskuli: HIER RUHET IN GOT DER HOH UND/ WOLGEBOHRENE HER ANDRE LUDWIG DES HEI ROM: REHNSGRAF/ V: THUREN UNT VALLOSASSINA/FREIHER ZU KREIZ UND OBER/ STEIN HER AUF PLEIBURG ROT/ MANSTARF MX UND PLANKENSTEIN/ OBERISTERB HOFMEISTER IN/ KREIN UND DER WINDISEN/ MARKH AUH ERBMARSAL DER/ GRAFSAFT GORZ DER ROM: KEI: / MA: KAMERER UND PEISIZER IN/ KREIN SO GESTORB DEN 1. APRIL 1695.

4.) Pravokoten kamen, polihromiran. Rob ovit s trakom. Zgoraj napis: HAC SUNT INFOSSA BERNARDI A MAURISPERG OSSA. Sledi grb, ki zavzema tretinjo plošče, spodaj napis: QUI MITRA ABBATIALI, ARCHIPRESBYTERATU, PRAEPOST TURA / AC PAROCHIA CILENSE CLARUS OBYT ANO MDCLXXXII/ DIE 25. MARTY.--UT INDEBITAM MUNIFICENTISSIMI/ PATRUI SUI MEMORIAM GRATISSIMI POSUERE, FRAT RES GER/ MANI. - BERNARDUS IIV:V:DOCTOR , FRANCISSUS SSae: THAGE/ BACCUS: ET VITUS MODESTUS A MAURISPERG.

5.) Arhitektonsko smiselno grajen, polihromiran nagrobnik, ki ima spodaj nizek podstavek, nad tem v nekaki predeli relief mrtvaške glave in klepsidr nad predelo grada, v nastavku plitva niša, na katero je spodaj navidno montirana ornamentalno obrobljena napisana plošča, zgoraj pa grb. Ob niši zgoraj ime Jezusa in Marije, zaključek tvori močno profilirana in listno ornamentirana greda. Napis: HIE LIGT BEGRABEN DIE WOLGEPORN F.F. ANNA:/ MARGAREDA SAVERIN FREIN WITIBEIN GEBORNE/ FREIN VON SCHECTENBACH WELCH E DEN... IN/ 16..IAR IN GOTT SELIG ENTSCHLAFEN WELICHER/ GOTT DER ALMECHTIG M UND ALLEN CHRISTGLAUBIGEN/ SELEN DIE EWIGE RUE VERLEICHEN WELLE WAN ICH/ GESORWEN IESUS UND MARIA SOL MEIN GRAB/ UNND GRABSCHRIFT SEIN AL FROME LIEBE CHRI/ STEN MEIN ALSOFT IHR LEST DIE GRABSCHRIFT/ FEIN BETET FIR ME H DIE WEIL ICH TODT SAGT AUCH/ AUS LIEB GENAD DIR GOTT PEDRACHT DEN TOTUND/

EIDLKAIT WIE SIE VERGET SAMBT IHRER FREID UND/ ALLEIN DIE LIEB IESU BLEIBT
VIN ANFANG BIS IN/ EBICKET MEIN GOTT DIER HAB ICH GELEBT DEIN/ BIN ICH HIE
UND DORT.

6.) Pravokoten polihromiran kamen z robom. Spodaj napis, nad tem v polkrožno
zaključeni vdolbini grb in napisni trak, nad dolbino na vsaki strani list.
Spodaj napis: HIE LIGT BEGRABE. DER EDL UND HOCHGELEERT/ HERR IACOB STRAUSS.
EINER ER : LA: IN: STEIR/ GEWESTER VERORDENTER PHYSICUS DER GESTORB/ IST AM
28 TAG JUNI DES 1590 IARS DEME GOTT UD/ US ALLE GNEDIG UD BARMHERZIG WELLE
SEIN/ AMEN.- DER EDL UD VEST ANDREAS TAUTSCHER/ FÜR: DÜR: ERTZHERZOG
FERDINAND ZU OSTER/ REICH-ETC LANDT RAT XX IN CRAIN. HAT SEINE LIEBE/ HER
SCHWEGER ZU EINE GEDACHTNUS DISEN STAIN/ MACHE LASSE IN & 1.5 (grb) 9.7.
V napisnem traku: CREDO QUOD REDEMPTOR NOSTER VIVIT ET IN NOVISSIMO DIE
DE TERRA SURRECTORUS SUM. IOB? CAP.

7.) Kamenit pravokotnik, polihromiran. Rob je listnat venec. Gornjo tre-
tinjo zavzema grb s perjanico, spodnji dve tretinji pa napis, ki je transki-
biran na novo barvno plast, s katero je kamen prevlečen: Ob ich schon das
leben mein/ mit dreyen Wunden gebiessen ein/ diss mir zur ehr ist, ohne
Schandt/ viel ich gestorben Bin vors Vatterlandt./ Alhier Ruet der Hoch und
Wollgebohrene Herr herr georg/ Sigmundt graff V: gaisruckh freiherr auf
Buchstein und gerinfels/ herr auf Reissenschwartz und Erlachstein gewester
Haupt/ man under den general graff Rabatischen Regiment zu Fuess/ welcher
gebohrn den 24 April 1677 und den 28 Martii 1704/ unweit Ragkherapurg in
ainer action unter den Ragotzischen/Rabellen nach tapferer gegen wehr mit
zweien schüssen und/ ain hib neben anderen mehr ganz helden muetig und
Ritterlich/ Sein Leben beschloßen und Alhier in disse grufft zu seinen//
in gott Ruenden Herr Vatern und Frau Ade als Herrn Herrn/ Sigmundt Ludwig
graffen von gaisruckh Titl: und frauen/ frauen Wenina Rosina gebohrene

gräffin von dieterichstain/ Beigesetzt worden denen der Allmechtige
gott Sambt allen/ Christglaubigen ain fröliche auffersteh-ung verleiche
wolle- du/ aber christliher Lesser mit ainen andechtigen vater unser
Ihrer/ ingedenckh sein wollest Amen.

8.) Lesen za lepim rokokojskim ornamentalnim okvi rom z grbom in mrtvaško
glavo. Na lesu obnovljen napis: VIRO INDUSTRIO ET INTERGO PRINCIPI
PATRIAE/ FIDELI OMNIBUS CARO XVII CALEND: FEBR:/ MDCCLVI LXX AET: ANNO
DEMORTUO RUDOL:/ FELIS:S:R:I:C: REISSG PATRI OPTIMO F.F./ MOESTI POSUER E.

Oprava: Oltar: kamenita menza na 2 stebričih, z božjim grbom. Lesena kipa
Krista in puta sta verjetno iz konca 18. stol. Neogotski nastavek,
tabernakelj z baldahinom na višjih stebričih, obdan od angelov z mučihnim
orodjem. Na krilih nastavka med bogatim okrasjem reliefi iz pasiona, na
podstavkih 4 evangelisti. Nastavek je lesen, a imitira zlato in srebro.
Menza je delo čamernika, nastavek pa Jagodiča in njegovih učencev.:

8. Lugeja, in Hohnjeca. Za olterjem se nahaja kamenit neogotski tron, katerega
je napravil l. 1865 lg. Oblak. Kip Pieta, visok ca 90 cm, je iz začetka 15.
stol. Bogato gubano oblačilo ima značilne mehke gube, ki so potegnjena pod
sinova stopala. Kip kaže na salzbursko provenienco, a ga je Oblak precej
predelal.

Kor je lesen, neogotski. Je delo lg. Oblaka iz l. 1863.

Klopi so baročne iz l. pol. 18. stol.

Oprema: Poprsje 4 svetnikov, služečih kot relikviarji. Les, pozlačeni.
So dobro delo začetka 18. stol. Nahajajo se v desnem sedilu. Kip sv. Ane
v-neogotski niši pri vhodu je srednje delo iz ca. 1700. Sliki Marijinega
oznanjenja inxxinx sv. Mihaela sta grobi deli iz 3. četrtine 18. stol.

Sta v okviru zvonaste oblike. Sta o. pl. ter sta prvotno gotovo krasili atiki dveh baročnih oltarjev.

Resumé:

Ker se l. 1229. omenja "Rupertus plabanus" (gornjegrajska listina) je jasno, da je tedaj stala že tudi župna cerkev, katere nastavek je treba postaviti najverjetneje v sredino 12. stol. Ta cerkev je obsegala današnjo srednjo ladjo, le da je bila ca 3.5 m nižja ter je segala nekoliko nad današnje konsole. Imela je raven lesen strop ter proti vzhodu polkrožno apsidno. Zvonikov verjetno še ni imela. Njena gradnja je bila romanska, plastovita, balvanasta. Korespondenca iz l. 1306. govori o posvetitvi cerkv v Čelju in se skoraj gotovo nanaša na župno cerkev. V prvih letih 14. stol. so namreč dvignili srednjo ladjo za ca 3.5 m in prizidali obe stranski ladji ter nov presbiterij, ki je bil ožji od ladje. Srednja ladja je bila krita s tabulantom (lege tramovja so še vidne, enako omet in rdeč horizontalen pas, ki sega do nekdanjega slavaloka, katerega ostanek je še tudi viden). Imela je po 3 okna v obeh podolžnicah. Okna so ranogotske oblike ter okrašena z enakim listnatim krogovičjem. Presbiterij je moral biti precej ožji od ladje ter je obsegal le 1 polo s 5/8 zaključkom. Tudi stranski ladji, ki sta bili grajeni z ozirom na višino in širino glavne ladje v približnem razmerju 1:2:1, sta bili kriti z ravnim tabulantom kot to kažejo ohranjene kubične konsole v južni ladji. Obe ladji sta bili pokriti s pultastima strehama, ki sta sloneli na robu starega romanskega zidu, bili sta enako dolgi kot glavna ladja ter na vzhodu najverjetneje ravno zaključeni. Stavba je torej imela popoln bazilikalni koncept in tudi bazilikalno razsvetljavo. Težja je problematika zapadnega zaključka te stavbe. Kot kaže enaka in že gotova zidava je cerkev ob tej priliki dobila ~~na~~ na

zapadu dva zvonika, ki sta bila vzdana v stranski ladji ter sta imela verjetno že prvotno nižji obokani zvonici. Tik nad svodom desne ladje je viden vrh okna, ki je bil prvotno obrnjen v to ladjo (njeno podstrešje) v shrambi nad levo ladjo pa je vidno kamenito pravokotno okno s porezanimi robovi na ajdovo zrno, ki je segalo nad streho te ladje. Ker sta, odnosno je zvonik na sedanjem podstrešju ometan, dokazuje, da je imela glavna ladja sedlasto streho. Ob tej priliki so naredili tudi vse 3 pare zašiljenih lokov, ki povezujejo ladje, le da so prva 2 prilagodili formatu zvonika. Stebrič ob desnem slopu je verjetno ostanek starega obokanja desne zvonice. Letom 1379. je podelil nuncij kardinal Bonaventura odpustke onim, ki obiskujejo in pomagajo v cerkvi sv. Daniela v Celju. Na kaj se ta listina nanaša ni ugotovljeno, verjetno pa je, da so tedaj začeli pripravljati gradnjo kapele ŽMB, ki je bila tedaj posvečena sv. Trem Kraljem. Kapela je bila namreč zgrajena ca 1390, za kar govori tako stil, arhitekture, kot njena oprema. Vsakakor je kapela nastala pred presbiterijem, čeprav je po zasnovi naprednejša, saj ima desno steno samostojno, kar bi v obratnem slučaju odpadlo. To dejstvo tudi ne moti listina iz l. 1413, ki govori o blagoslovitvi kapele "Heinrici eiusdem Domini comitis", saj se je čisto dogajalo, da je bilo med dograditvijo in posvetitvijo daljše časovno obdobje. Stebriči so s kapelo istočasni, oporniki nekoliko mlajši in večkrat obnavljani. Ca 1400 je bil zgrajen današnji presbiterij, obokane vse tri ladje, zgrajena pevska empora ter z zašiljenima portaloma povezana z obema stolpoma, katerih levi je služil za dohod na kor in podstrešje, desni pa po obokanju nadstropja za shrambo. Preobokani sta bili tudi dve zvonici ter nameščen nov gotski glavni portal. V sredini in 2. pol. 15. stol. so presbiterij in ladjo fresko poslikali in pri tem v ladji pokrili slikarji iz sredine 14. stol. Enkrat koncem 15. ali začetku 16. stol. so prizidali ali vsaj prezidali 5/8 zaključek desne ladje, ki je bil tedaj posvečen sv.

Miklavžu in kmalu nato postavili zakristijo (današnja veža), katero je Graus datiral v 1. pol. 16. stol. V tem stoletju so postavili tudi jugovzhodni opornik, ki naj bi ustavil tektonsko premikanje presbiterija proti jugu. Za časa župnika Zaharije Menika je bila cerkev v letih 1619-1622 renovirana, restavrirana in preslikana. Verjetno je tedaj nastala renesančna slikarija v desnem zaključku in v kapi pred kapelo ŽMB. Leta 1658 je nastal današnji vhod v kapelo ŽMB ter bili nameščeni današnji kipi apostolov. L. 1673 pa je Jurij Lenz napravil stranski portal. Ves ta čas pa nimamo nikakih poročil o cerkveni opremi, čeprav je gotovo, da so tako važno cerkev ponovno nanovo opremili.

Zanimivo je vprašanje, kdaj je bila nadgrajena leva ladja in kdaj so podrli desni stolp ter cerkvi dali enotno streho. Po obliki obeh polkrožno zaključčenih, na ajdovo vrno posnetih oken v shrambi nad ladjo, lahko postavimo njen nastanek v 1. pol. 16. stol. Takrat so podrli tudi ~~desni stolp~~ desni ~~stolp~~ zvonik ter preko vse cerkve potegnili enotno, sedlasto streho. Na Vischarjeven bakrorezu iz l. 1683, pa tudi na Clobucciarichovi nekoliko nejasni skici z ogletimi fialami pa sega za 2 nadstropji nad ladjino streho. Živahno obnovitveno delo zaznamuje 18. stol. V 1. deceniju so prizidali obe stranski kapeli, l. 1711. pa je napravil Mariborčan Tomaž Eichmann novo streho. Sedanj oltar in verjetno tudi slika je iz ca. 1769., madtem ko je severna kapela uničena, a kažejo ostanki njenega oltarja na isto dobo. V 1. tretinji je dobil presbiterij nove klopi, l. 1742. so mu zaključek prizidali v plitvo apsido, katero je še istega leta poslikal Frančišek Jelovšek s fresko Daniela v levji jami. Okvirjen od krasne slavaločne arhitekture se je predstavljal zverinjak, kot monumentalna arhitektura z velikim stopniščem. Po njem je stopal svetnik s pogledom navzgor, kjer se je prikazoval Habakuk s košarico. Iz atike okroglega zaključka in iz oken ter balkona so opazovali sceno kralj in mnogi gledalci. Poleg svetnika so se sprehajali levi

Delo je bilo - po Wastlerju - krasno koncipirano ter je kazalo čudovito obvladaje perspektive. V 19. stol. so enkrat fresko prebelili. Leta 1743. je prišel iz Beneškega sedanji glavni oltar. Približno v istem času je cerkev dobila tudi prižnico. Leta 1752 so bila barokizirana okna kapele ZMB. Leta 1812. so bile narejene korne stopnice ter ob tej priliki predelek na leva zvonica. Leta 1822 je bil nameščen sedanji portal ter napravljena sedanja fasada. Leta 1840. je bil povečan pevski kor. S tem delom je bila barokizacija cerkve zaključena. Cerkev je bila razen zakristije podobna sedanji stavbi, le da je imela baročna okna in baročno opravo. (imela je poleg glavnega še 8 oltarjev: ; levo: Ane, Marije 7 žalosti, Družine in križa, desno: Barbare?, Miklavža iz 1762., Bičanja in Franciška Ksaverija), stolp je bil visok le 32m, okrašen z oglenimi pilastri in zaključen s piramidno streho iz leta 1808.

Leta 1863. se je začela regotizacija stavbe. Prva je prišla na vrsto kapela ZMB. Dohila je nova ^{okna} ~~križa~~, kor, stropno slikarijo in sedež za Pieta, po načrtih Büchnerja in Webra. Sedaj ima višino 54m.

Leta 1893 je bil odstranjen bročni zaključek z Jelovškovo fresko in nadomeščen s sedanjim regotiziranim (Graus- Gologranc). Ob tej priliki so verjetno obokali nanovo (preje lesen strop) tudi shrambo nad levo ladjo. Leta 1910. je bila povečana in gotizirana zakristija (Gologranc, Čemernik). V teku regotizacije je stavba postopoma izgubila svojo baročno opremo. Ostali so le: glavni oltar, oltar Franciška Ksaverija in Križev oltar ter klopi in nekaj manjše opreme.

V tej vojni je cerkev izgubila severno stransko kapelo ter ob tej priliki doživela manjše prezidave (zazidava ^a starega in prebitje novega, pseudogotskega portala.)

CELJE (Cilli) -Kapela Žalostne Matere Božje.

Z.C.

66.
22.

Okolica: Okrog cerkve je bilo do l. 1784. pokopališče, ki je bilo obzidano. Na njem se je nahajal carner, katerega omenja Santonino in so ga podrli l. 1799. Stal je nekoliko južno od zakristije ter je bil gotovo še romanski

Konserva-torske opombe: Notranjščina je bila ~~knasterizirana~~ restavrirana ca 1930 in je dobro ohranjena, toliko slabša pa je zunanjščina. Problem za sebe je severna stena in presbiterij, katerega polzenje proti jugu je treba ustaviti z železnimi vezmi.

Ostalo:

Opombe: Leta 1733. je bil obnovljen zvonik od Jurija Herriga.

J.Curk: Celjska topografija, rkp. str. 6-10 (zapiski 1956)

Ausserdem darf nicht verschwiegen bleiben der schöne Marmortabernakel in der X Stadtprarrkirche zu Cilli; nach einer an der Mensa befindlichen Aufschrift stammte er aus der Zeit um 1743. Stark, breit, doch nicht hoch gehalten, dient seine Gliederung als Auflager einer zahlreichen Gruppe von Säulchen, welche darüber ein Kuppeldach tragen, unter dem exponiert wird, oder ausser diesem Gebrauche zweckmässig das Altarkreuz zu stehen kommt. Es ist aus Marmorarten gefügt, mit figuralem Schmucke bedacht, und wäre nach Orožen, dem verdienten Forscher der Geschicht der Lavanter Diözese, das Werk eines Meisters aus Venedig. Interessant für uns dabei ist es, wie man damals schon das Bedürfniss gefühlt hat, den Exposition durch einen ständigen mit dem Tabernakelbau verbundenen Baldachin Rechnung zu tragen und dadurch auf die gleiche Lösung verfiel, zu der man in den Kreisen kirchlichen Kunstverständnisses sich heutzutage gedrängt sieht.

Der Kirchenschmuck, Blätter des christlichen Kunstvereins der Diözese Seggau, 1878, IX Jahrgang, Nr. 7, Seite 75

Die Stadtpfarrkirche zu Cilli enthält offenbar Theile einer frühen, vielleicht frühgotischen Anlage, als welche die Hauptmauern derselben im Ganzen zu betrachten sind. Es wurde auf dem Dachboden derselben nachgesehen und dabei entdeckt, dass ehemals eine Flachdecke das Schiff der Kirche schloss, weil über dem jetzigen Gewölbe dort noch alte Malerei neben Fenster zu sehen ist, welche einst die Beleuchtung der Kirche vermittelt haben, jetzt aber nur dazu dienen, unter dem grossen Dache vom Hauptschiffe auf die Gewölbe der Abseiten, die daher später angebaut wurden, hinuntersteigen zu lassen. Die Malerei, einfach und schlicht gehalten, von natürlich geblasenen Farben, formirt ein spannbreites Band, verschiedenfarbiger Streifen, welches über den Fensterbogen durch einen kleinen Blumenstrauß unterbrochen wird. Die Fenster haben einfache Masswerke mit der Bildung eines Dreipasses. Die Seitenschiffe hatten vor dem Brande der Kirche im Jahre 1798 einige niedriger gelegte Dachstühle, seither deckt ein gemeinsamer Dachstuhl den ganzen Bau zu.

Der Kirchenschmuck, 1880. , XI Jahrgang, Nr. 1. S. 8.

Anbei bringen wir die Abbildungen zweier h. Oelgefässe der Stadpraffkirche Cilli und Praffkirche Tüffer, welche auf der culturhistorischen Landes-Ausstellung 1883 exponiert waren, und bringen damit jene Artikel, welche in diesen Blättern (Jahrg. 1883 Nr. 8, 9, 10, 11, 12, 1884 Nr. 1, 6, 7, 8, 16, und 1885 Nr. 1) von den kirchlichen Objekten der selben Beschreibung und Abbildungen veröffentlichten, zum Abschlusse.

Die Aufbewahrung^{en}- Apparate für die heiligen Oele sind gewöhnlich Dreikapsel-Gefässe, geformt wie eines in Abbildung erschien im "Kirchenschmuck" 1882, S. 150, um alle drei h. Oele d. i. s. oleum catechumenorum, ol. infirmorum und s. Chrisma aufzunehmen. Von diesen beiden ist eines ein Zwilling-Gefäss mit nur zwei Kapseln (ol. catech. und Chrisma), war daher nur für den Gebrauch bei Taufen bestimmt. Das h. Krankenöl war daneben offenbar in einer eigenen, leichter portablen Kapsel verpackt. Beide Gefässe gehören mit ihrem Ursprunge offenbar dem sechzehnten Jahrhunderte an; ~~Reminiscen-~~zen an die Gothik mischen sich hier mit den Formen der Renaissance. Die stark entwickelten Knäufe (nodi), der einem Maasswerksaume ähnlich Besatz unter den Kapseln des einen sind wenigstens den allgemeinen Umrissen nach noch gothisch. Dabei sind die beide zum Gegensatze gegen recht nicht bedeutend geformten modernen Gefässe gleichen Gebrauches so würdig gestaltet, nicht bloss mit einem ordentlichen Fuss versehen, sondern auch mit decorativen Ansätzen, Kreuzchen, ~~Figürchen~~ und Engelköpfchen geziert.

Über Gefässe für die h. Oele und zur Provisions der Kranken,
"Der Kirchenschmuck", 1885, XVI Jahrgang, Nr. 4., S. 45.

Wir kommen jetzt zu den Monstranzen und schicken ihnen hier voraus ein Reliquiarium, da ja die Reliquiarien den Monstranzen voraus gingen und mit ihrer Form die nachfolgende Gestalt der Monstranzen bestimmt haben, und dieses Reliquiarium gewissenmassen die Urform der Monstranzen zeigt. Denn das thurmartige Gefäss des alten Ciboriums und die ähnliche Weise der kleinen gefässartigen Reliquiarien waren die Vorläufer für die Monstranzen, d. h. Ostensorien des hh. Sacramentes, welche erst seit Einführung der Frohnleichnams-Procession im vierzehnten Jahrhunderte und seit den regelmässigen Expositionen des Sanctissimums ein christliches Kunstbedürfniss geworden waren. Thurmartig, nach allen Seiten gleich gebildet waren darumauch die ältesten Monstranzen, deren keine natürliche über das vierzehnte Jahrhundert zurückgeht. Also kann uns unter den ausgestellten Monstranzen jenes Reliquien-Ostensorium das erste Glied einer Kette darstellen, das noch die allseits gleich gebildete Thurmform zeigt. Das kleine Reliquiarium ist mit den Wappen der Grafen von Cilli und Ortenburg in Email gekennzeichnet und wurde gestiftet vom Bischof Albrecht von Ortenburg, 1377. Der Cylinder, welcher den Reliquien-Inhalt einschloss, ~~ist~~ von Bergkrystall.

Von der culturhistorischen Ausstellung zu Graz, "Der Kirchenschmuck", 1883, XIV Jahrgang, Nr. 12. S. 139 in slika.

..... "Te nove orgle v farni cerkvi imajo pa zares Karlna (Karla Kepela) za svojga začetnika; on je bil namreč leta 1841 tirolskega orglarja Aloizija Hörbiger zvedel, z njim nove orgle z 26 registrami za 1800 gl. sr. vdinjal, in večdel dnarjov po fari za orgle sam sprosil in pobral. Te orgle so mojstru tak dobro stekle, de so zaslovele po celi deželi....."

Matija Vodušek : Karl Kepel z zlato svetinjo okinčan učenik c.k. glavnešole v Celi, častni mestjan celskega mesta, organist iz vodja godbe pri abtiji

mestni fari v Celi. - Drobntince za leto 1851, L.VI
str. 155

76
Celje-opatijska cerkev

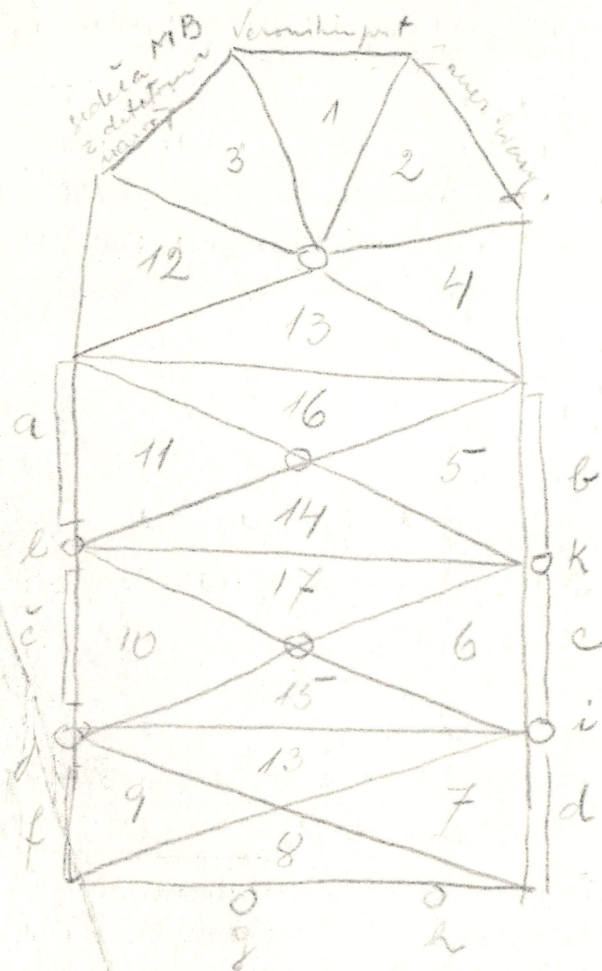
Marijina kapela

Na vsem oboku freske Gnadenstuhl in M.Božja, Vera icon, evangelisti in angeli s hvalnicami(?) in orodji trpljenja.

Odlična kvaliteta 1410-20 štajersko-dunajsko češko.

Pieta: ⁿestavr.Povše, okvir prvotno izredno fino polihromiran.

Stele, XXA, 1969, 18

a,b velika oltarna niša šilasto zaključena

c,č malo ožja molilna niša s sedežem in klečalnikom

d,f isto vselej šilasto na oslovski hrbet zaključena niša "molilna" v d sedež odbit, notri pa odprt marmornat sarkofag, enkrat tu tudi vhod v cerkev

g,h,i,j,k,l manjše niše, šilasto zaključene ~~Visoko v steni~~ kakor 2 visoko v steni, ostanki finega krogovičja, kakor v baldahimih sedilij

1. angela z napisnima trakoma

2. dva angela z orodji trpljenja Gospodovega

3. 2 angela z lutnjo in podobami

13. Gnademstuhl v žarkasti mandorli

4,12 po dva angela z orodji trpljenja
11 simbol evang. Marka in en cerkven oče.

Celje, ž.c. - celjska kapela

5. vol-Luka in en cekrven oče

16. simbol Janeza in cerkven oče

14. simbol Matevža in cerkven oče

ad 17 dalje (6,10,15,18,9,7,8) samo močne akantove veje, ki se z močnimi stebli opirajo na sklepnik in pokrivajo vsako polje. Enake so onim na oboku prezbiterija opat cekrve s katerimi so pdopolnili prvotno poslikavo z mozaičnimi vzorci.

Ob nišah povsod odklesana kamnoseška ornamentika, kar kaže na izredno bogato izdelavo celote.

Stele, XXVIII A, 1969, 8

Nace Oblak je naredil "gotiški tron žalostne device Marija v farni cerkvi celjski, in gotiški kor v isti kapeli."

Dopisi. Iz Celja. - NOVICE, 10. januar 1866, L. XXIV, list 2, str. 14-15.